

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή δια
τὴν 30 Ἀπριλίου 1972
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν: 20.30 - 21.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝ ΑΡΑ ΟΥ.

164^u

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Παραμονὴ Πρωτομαγιάς ἀπόψε, ἀγαπητέ μου Δημήτρη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀλήθεια ; Παραμονὴ Πρωτομαγιάς ; Δηλαδή ἔσμε σήμερα 30 Ἀπριλίου ; Λοιπόν, οὔτε τό κατάλαβα καθόλου.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ ~~Παραμονή~~ Εἶτε τό κατάλαβες, εἶτε ὄχι, εἶναι σήμερα 30 Ἀπριλίου, μέ ἄλλα λόγια παραμονὴ Πρωτομαγιάς καὶ σοῦ τό λέω γιὰ νά μὴν παρενευθῆς πού θ' ἀκούσης σέ λίγο τὴν φίλη μας τὴν Κλειώ νά τραγουδῆ ; Δρέφατε πάλιν ἐρασταί, εὐδαίμονες ναρκίτσους... εἰς τοῦ Μαΐου τοὺς φαιδρούς κι' εὐδαίμονες Παραδεισούς...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀμάν !... Πάλι τὰ ἴδια ; Πάλι θά θυμηθοῦμε τοὺς ναρκίτσους τοῦ Μαΐου καὶ τίς γιόρφες τοῦ Παράσχου ;

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τί νά σοῦ κἀνω ἀγαπητέ μου Δημήτρη ; Ἡ παλιὰ Ἀθήνα ἐνῶ εἶναι τόσο σπᾶταλη στίς καντάδες της καὶ τὰ αἰσθηματικά της τραγούδια, σέ τραγούδια μαγιάτικα φαίνεται τόσο φειδωλή πού δέν βρίσκομε εἴκοσι στίχους καὶ τραγούδια πού νά ἐξυμνοῦν τὸν Πάη καὶ τὰ λουλούδια του.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ξέρω δυστυχῶς. Κι' ἔτσι ἀναγκασθῆσατε ὀλίκιπρες δεκαετίες τώρα νά ἐπαναλαμβάνωμε τὴν γιόρφα τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου πού ἔγραφε ὅτι τὸν Μαῖο ἀνθίζουν νάρκισσοι...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Καλά, ^{είδαν} ο Παράσχος έγραψε τό ποίημά του αυτό. Τόν ~~είδαν~~
 παρασύρει
 είχε ~~επιδοθεί~~ φαίνεται ή ποιητική του φόρα, ή Ξεαρσις...
 Ποιός έκανε πρώτος τήν αποκάλυψι ότι τόν Μαΐο δέν υπάρχουν
 νάρκισοι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Πολλά Έχουνε γραφεί γι' αυτό τό ζήτημα. Πάντως, μερικοί παλαι-
 οί λέγανε ότι τήν πρώτη αποκάλυψι τήν Έκανε Ένας Έλλος ποιη-
 τής ο Θεόδωρος 'Ορφανίδης πού ήτανε καί βοτανολόγος. Λένε μά-
 λιστα ότι ο 'Ορφανίδης διάβασε τούς στίχους του Παράσχου
 εΐπε σ' έπήκοο πολλών : Νά τρελλός είναι αυτός ο Παράσχος ;
 στέλνει τούς εΐδαίμονας έραστάς νά δρέφουν ναρκίσους είς του
 Μαΐου τούς παραδείσους... Νά μου πη ο κύριος Παράσχος αν ο-
 παρχουν τόν μήνα Μαΐο νάρκισοι...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

'Η 'Αθήνα τότε ήτανε μικρή. 'Η παρ ατήρησι του 'Ορφανίδη
 διαδόθηκε από στόμα σέ στόμα καί εφτασε καί σ' αΐτιά του Πα-
 ράσχου, ο οποτος εΐπε : Νά εΐπητε είς τόν κύριον 'Ορφανίδη
 ότι εΐγώ εΐμαι ποιητής, δέν εΐμαι περβολάρης...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Καί τότε πιά ή 'Αθήνα δλη γέλασε διπλά. Καί γιά τήν παρατή-
 ρησι του 'Ορφανίδη καί γιά τήν απάντησι του Παράσχου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Έτσι γράφεται ή ιστορία μιΐς πόλεως. 'Από στόμα σέ στόμα.
 Καί κάθε έξυπνάδα πού λέγεται, έτσι διαδύεται καί πολιτογρα-
 φείται. 'Αλλά οί γιάφφες των ποιητών καί στήν έποχή μας άνο-
 μη δέν είναι λίγες. Εΐγχρονό μας σχεδόν είναι κάποιο τρα-
 γούδι γιά τήν 'Αθήνα πού μιλά γιά τίς Καρυάτιδες του Παρθε-
 νώνα, ένω είναι γνωστόν ότι οί Καρυάτιδες βρίσκονται στό
 'Ερεχθειον καί όχι στόν Παρθενώνα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Κι' Ένα Έλλο τραγούδι : 'Απόψε θά πνιγοϋμε στά φιλιά - καί
 θά 'ναι κύματα τά χάρδια - οί γλάροι τά γοργόφτερα πουλιά -
 λευκό μπαλέττο στά σκοτάδια. 'Ο στιχουργός δέν σιέφτηκε ότι
 οί γλάροι δέν πετοϋν τήν νύχτα. οί γλάροι δέν είναι κουκου-
 βάγιες, ούτε νυχτερίδες.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πολύ σωστά. Μά ο κόσμος όταν έχει κέφι νά τραγουδήση, δέν προσέχει αυτές τίς ποιητικές γκιόφες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ανεξαρτήτως άπ' αυτό, ο μήνας ο Μάϊος καί ή Πρωτομαγιά, ήτανε πάντα πηγή έμπνεύσεως για τους ποιητάς καί όχι μόνο για τους λυρικούς καί ρομαντικούς ποιητάς, μά καί για τους σατυρικούς. 'Ο Σουρής, σ' ένα φύλλο του Ρωμηού, γράφει στην ήμερομηνία πού έτυχε νά εΐναι παραμονή Πρωτομαγιάς :
- "Εταος πρώτον έν 'Αθήναις, στίς τριάντα του 'Απρίλη καλώς νά 'ρθουν μέ τόν Μάη, τά κουνούπια καί οί φύλλοι
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νομίζω πώς ο Μάϊος καί κυρίως ή Πρωτομαγιά, ήτανε πάντα μιá εξαιρετική έορτή για τους άθηναίους. "Όπως φαίνεται γινότανε πρωτοφανής ξεσηκωμός καί έξοδος των άθηναίων στίς έξοχές καί στους δρόμους.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οί σατυρικοί της παληάς 'Αθήνας, βρίσκανε άφορμή ν' άραδιάσουν στίχους για τήν πρωτομαγιά καί έν θέλης μιάν άπόδειξι, όρίστε, διάβασε έδώ τί γράφει ο άνεξάντητος Σουρής τήν πρωτομαγιά του 1883.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) "Άλλα πάλι πανηγύρια, συμπολΐται μου καλοί
 ο λεβέντης μας ο Μάης, στά λουλούδια μας καλεΐ.
 Χαΐρε Μάη των γαιδάρων καί ποικίλων λουλουδιών
 χαΐρε μήνα των έρώτων καί των τόσων παιγνιδιών
 χαΐρε Μάη πού σέ φάλλει κάθε μιá φωνή γλυκειά
 χαΐρε Μάη πού φουσκόνεις τήν κοιλιá μας μέ κουκιά,
 χαΐρε Μάη μέ τους τσίρους καί τίς φρέσκες άγκυνάρες
 χαΐρε Μάη πού κουρδίζεις τίς έρωτικές κιθάρες...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ χαΐρε Μάη πού σκορπίζεις άγγουράκια τρουφερά
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ χαΐρε Μάη πού μας παίρνεις καί τόν νοσ καί τόν παρ
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ χαΐρε Μάη πού μακράινεις τήν ήμέρα πιό πολύ
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ χαΐρε Μάη όπου κάνεις τό άηδόνι νά λαλή.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ χαΐρε Μάη όπου φέρνεις νέες μόδες στίς κυρίες
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ χαΐρε Μάη πού άνοίγεις είς τους άνδρες φασαρίες
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ χαΐρε Μάη όπου είσαι ή καλύτερή μας σχόλη

- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Κατρε Μάη όπου κάνεις τίς καρδιές μας περιβόλι,
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κατρε Μάη που άνοίγεις τόσα θέατρα κλειστά
 ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Κατρε Μάη που τό έσο, κάθε βάτραχος βασιτά
 Κατρε Μάη που μας φάλλεις άμανέδες της Τουρκιάς
 Κατρε Μάη που μας φέρνεις μπαρμπουνάρες της Φραγκιάς...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τά λοιπά καί τά λοιπά... Βλέπεις λοιπόν αγαπητέ μου
 Γιάγιο, ότι από τούς στίχους του Σουρή, βγάζομε ένα σωρό
 συμπεράσματα για την παλιά εποχή της 'Αθήνας...
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Ναί, αλλά πριν φτάσωμε στα συμπεράσματα για την παλιά 'Αθή-
 να, ές κάνωμε μιá διακοπή για να θυμηθούμε τό κλασσικό μα-
 γιάτικο ή μάλλον πρωτομαγιάτικο τραγούδι : Δρέφατε πάλιν
 έρασταί...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Επιμένεις να θυμηθούμε τούς ναρκίους του Παράσχου ;
 ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ 'Επιμένω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χαλάλι σου, υποχάρω.
- ΚΑΒΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Δρέφατε πάλιν έρασταί
 εύδαίμονες ναρκίους
 εις του Μαΐου τούς φιαδρούς
 κι'εύώδεις Παραδείους...
- Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Καί τώρα μπορούμε να φτάσωμε στα συμπεράσματα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Που βγαίνουν από τούς στίχους του Σουρή. Πρώτα πρώτα οι στί-
 χοι του Σουρή δέν αποτελούν ποιήματα. Είναι άπλως ένα έμμε-
 - τρo χρονικό.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Τό παραδέχομαι, ένα χρονικό από τό όποιο μαθαίνομε την ζωή
 της παλιάς 'Αθήνας. Όπως σπό Βυζάντιο υπήρξε έκεινος ό φουκα-
 ρής ό ποιητής ό Πτωχοπρόδρομος καί από τά ποιήματά του άντλή-
 σαμε τόσες λεπτομέρειες για την ζωή του Βυζαντίου στα 1200
 έτσι καί από τόν Σουρή, έχομε άντλήσει κοινωνικές λεπτομέρειες
 για την ζωή της 'Αθήνας του περασμένου αιώνα. Λέει ό Σουρής :
 Κατρε Μάη που άνοίγε ις τόσα θέατρα κλειστά...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κατρε Μάη πού τό Ίσο κάθε βάτραχος βαστά...
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ναι, αυτό όμως τί σημαίνει ; Πί σχέσι μπορούν νά έχουν τά θέατρα πού άνοιγουν μέ τούς βατράχους ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρουμε ότι τά θέατρα της έποχής εκείνης, ήτανε όλα στον 'Ιλισσό κοντά. 'Ο 'Ιλισσός είχε τότε άρκετό νερό, συνεπώς και βατράχια. Τά θέατρα αυτά ήτανε ως επί τό πλεϊστον βαριετέ, μέ τραγουδίστρες ξένες, εύρωπαϊες και ~~αμερικάνικες~~ αρμένισσες άμανετζοσδες. Τραγουδούσανε λοιπόν οι άρτίστες και από τον 'Ιλισσό κοάζανε και τά βατράχια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Πάλιστα, τώρα κατάλαβα. Τραγουδούσανε οι άρτίστες και τά βατράχια μέ τά κοάζματά τους κρατούσανε τό Ίσο, πού λένε και στίς έκκλησιές.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πού είχε γίνει τόσο ένοχλητικό, ώστε τά θέατρα του 'Ιλισσού είχανε βάλει ένα δυό λουστράκια, νά πετάνε πέτρες στο νερό και νά τρομάζουν οι βάτραχοι όταν ή συναυλία γινότανε πολύ έντονη και ένοχλητική. Νά σέ λίγο, τά βατράχια πού είχανε διακόψει, ξαναρχίζανε μέ μεγαλύτερη ένταση...
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Νά σοϋ πω κι'έγώ ένα δεύτερο συμπερασμα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Για νά δοϋμε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Πρόσεξες ένα στιχο πού λέει : Κατρε Μάη πού σέ φάλλει κάθε μία φωνή γλυκειά - Κατρε Μάη πού φουσκόνεις τήν κοιλιά μας μέ κουκιά... Σήμερα, δέν μας κάνουν καμμιά έντύπωση τά άνοιξιάτινα λαχανικά, οι ντομάτες, τά άγγούρια, τά κουκιά και οι άγκινάρες, γιατί μέ τά φυχετα και τά λιπάσματα, έχουμε ολορονίς άπ'αυτά τά είδη. Τότε όμως, οι άθηναίοι περιμένανε μέ λαχτάρα νά 'ρθη ο Μάης για νά βγοϋνε οι άγκινάρες και τά κουκιά, οι ντομάτες και τά φρέσκα τά άγγουράκια.
- "Έτσι δέν είναι ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Πιράβο Γιάννο. Είσαι όξότατος παρατηρητής και σχολιαστής του Σουρή. Όμως μαζί με τις μαγιάτικες αυτές έμφάνσεις των λαχανικών έχομε άλλη μιá εμφάνισι για τήν όποία γίνεται μεγάλη συζήτησις και καθημερινός πόλεμος στην 'Αθήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Καθημερινός πόλεμος στην 'Αθήνα ; Τί είναι αύτή ή εμφάνισις ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Γιá νά τό καταλάβης αύτό, θά σοϋ αναφέρω ένα δίστιχο ενός άλλου ποιητού, ενός λαϊκού στιχουργού που γράφει στην έφημερίδα του : Πόλεμος προκηρύεται στην 'Αθηνών τήν πόλι - τώρα με τήν εμφάνισι του πρώτου παγοπόλη...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** 'Ο πάγος ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Μάλιστα, ό πάγος. Κατά τά μέσα Μαΐου και πολλές φορές νωρίτερα όταν έρχιζε νά σφίγγη ή ζέστη, έκανε τήν εμφάνισι του στην γειτονιά ό πλανόδιος παγοπόλης φωνάζοντας : Πάγος, καθαρός ό πάγος...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** 'Αλήθεια θά ήτανε όρμα ή ζωή στην 'Αθήνα τό καλοκαίρι τότε που δέν υπήρχανε φυγετα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Κι 'έν υπήρχανε, τί θά τά κάνανε τά φυγετα οι άθηναίοι ; Μήπως είχανε νερό ; 'Εδώ είναι γνωστόν ότι είχε γίνει όνομαστό τό καφενετό του κάφτα - έκει όπου ό δρόμος λέγεται σήμερα Καφετετα
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Ναι, τά σημερινά καφετετα, έχουν πάρει τό όνομά τους από τό όνομα του κάφτα που είχε έκει ένα καφενετό...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Όχι απλώς καφενετό, αλλά καφενετό που διαφημιζότανε γιατί είχε ένα πηγάδι με πολύ όροσερό νερό τό καλοκαίρι. Και όχι μόνο όροσερό, με και άφθονο άφου ό ίδιος ό κάφτας είχε λανσάρει ένα δίστιχο που τό επανελάμβανε κάθε άθηναίος : Πίμε στοϋ κάφτα για νερό - και μπόλινο και όροσερό... Και έπειδή τό μέρος έκεινο είχε νερό, τό περιβάλλι του κάφτα είχε και καταπρέσινες καλαμιές...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Τί νά σοϋ πω αγαπητέ μου Δημήτρη. Είναι άδύνατον νά φανταστω τό κέντρο της 'Αθήνας με περιβολάκι με καλαμιές και πηγάδι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πήκως μπορείς νά φανταστής ότι τήν παραμονή τής Πρωτομαγιάς, πολλοί άθηναίοι πηγαίνανε στό Πανσίλυπο γιά νά κάνουνε τό γλέντι τους ;

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Καί αυτό τό Πανσίλυπο, πού βρισκότανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Εξω από τήν 'Αθήνα.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εκεί όπου εἶναι σήμερα τό Πολυτεχνεῖο...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Ναί, μάλιστα . Κάποτε τό εἶπαμε αυτό. "Όλο ἐκεῖνο τό μέρος όπου εἶναι σήμερα τό Πολυτεχνεῖο, ἦτανε τό ἀμπέλι ἐνός Τούρκου πού τό πούλησε όταν ἔφθασε ὁ "Όθωνας στήν 'Αθήνα γιά ἑξακόσιες εἰκοσι πέντε δραχμές.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τό ἀγόρασαν μερικοί βαυαροί ἀξιωματικοί, ἔκτισαν ἐκεῖ ἕνα μικρό κτίριο καί τό ἔκαμαν ἐστιατόριο γιά τοὺς βαυαροὺς ἀξιωματικούς καί τοὺς πλούσιους τότε ἀθηναίους. Ἀρκετοί λοιπόν ἀθηναίοι παίρνανε τήν μεγάλη ἀπόφασι νά κάνουνε πρωτομαγιά ἔξω από τήν 'Αθήνα, ξεκινῶντας ἀπό τήν Πλάνα καί τοῦ Ψυρρή, γιά νά περάσουνε ἀπὸ τὰ γεφυράκια πού ἦτανε στήν σημερινή ὁδόν Σταδίου πού ἦτανε τότε χαντάκι καί νά φτάσουνε στό Πανσίλυπο πού εἶχε ἀκόμη ἀμπέλια καί λουλούδια καί δένδρα νά πιοθνε μύρα παγωμένη...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Παγωμένη πῶς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κατεβάζανε τὰ μπουκάλια τής μύρας μέσα σ' ἕνα καλάθι σέ κάποιο πηγᾶδι καί παγώνανε ὅπως φαίνεται. "Όμως εἶχανε κι' ἄλλο τρόπο γιά νά παγώνουνε τό νερό καί τήν μύρα. Ἐβάβανε ἕνα μεγάλο λάκκο καί τόν χειμῶνα, συσσωρεύανε στόν λάκκο χιόνι πού τό φέρνανε μᾶ γαῖδουράκια ἀπό τήν Πάρνηθα. Τό χιόνι στιβαζότανε καί γινδύτανε πάχος πού διαρκῶσε ὅλο τό καλοκαίρι.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ "Όπως δῆποτε καί μ' ὅλες αὐτές τίς δυσκολίες, οἱ ἀθηναίοι εἶχανε πάντοτε εὐθυμη διάθεσι νά γιορτάσουν τήν Πρωτομαγιά καί τρέχανε στά περιβόλια τραγουδῶντας 'Ο καῖτος μῆς ἔφτασε...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

Ὁ κίτος μᾶς ἔφτασε - ἔφτασεν
ἐμπρός, βῆμα ταχύ
νά τόν προὔπαντήσωμε
παιδιά, στήν ἐξοχή...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ κίτος μᾶς ἔφτασε... φυσικά, σ'αυτό τό παυσίλυπο, πηγαίνα-
νε ὅσοι μπορούσαν νά ἐοδέφουνε... οἱ πλουσιώτεροι ἀκόμη φτά-
νανε ἕως τοῦ Λεβίδου, γιατί πηγαίνανε ἔφιπποι, ἐνῶ ὁ λαου-
τζίκος προτιμοῦσε τήν Κολοκυθοῦ ὅπου πήγαινε πεζή ἐκτός
ἀπό τ'ὅς πολύ θαρραλέους πού ἀποφασίζανε νά πᾶνε στήν Κυφέλη

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Χρειαζότανε θάρρος γιά νά φτάση κανείς στήν Κυφέλη ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χρειαζότανε ἀρκετό θάρρος γιατί ἕως τά 1850, σύναζε ἐκεῖ ὁ
ἀῆσταρχος Παβέλης μέ τήν συμμορία του καί ἔπινε καφέ σ'ένα
μικρό ἐξοχικό καφενεδάκι, ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα ἡ πολυθό-
ρυβη πλατεῖα Κυφέλης...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρω πού. Ἐκεῖ ὅπου ἀρχίζε τό περίφημο ρέμμα μέ τά βατράχια
πού ἔγινε ἀργότερα ὁδός Φωκίωνος Νέγρη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶναι νά ἀπορῆ κανείς καί νά ἐξίσταται πῶς ἔγινε πόλις καί
μάλιστα πρωτεύουσα αὐτός τό τόπος πού ἦτανε γεμάτος ξεροπόταμα
καί ρεῦμάτα. Ποτάμι ὁ Ἰλισσός, ξεροπόταμος ἡ ὁδός Σταδίου,
ρεμματαριά ἡ Φωκίωνος Νέγρη... ἄλλος ξεροπόταμος ὁ Κυκλοβό-
ρος...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁ Κυκλοβόρος πάλι ποιός ἦτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄλλος ξεροπόταμος πού ὅταν ἐναλύφθηκε ἀπειλήθη ὁδός Κυκλοβό-
ρου καί ξεκινούσε ἀπό τήν Λεωφόρο Ἀλεξάνδρας, περνοῦσε τήν
ὁδόν Ζαῖμη καί ἔφθανε στήν πλατεῖα Μεταξουργείου...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἡ ἄ ξέρω, ἡ σημερινή ὁδός Νέγρη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο... ὅλα αὐτά σκεπαστήσανε καί γίνηκαν δρόμοι καί πλα-
τεῖες... καί τό μικρό ἐκεῖνο τουρκοχώρι τοῦ 1840 μέσα σ'ένα-
τό χρόνο ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ας ξαναγυρίσωμε στην Πρωτομαγιά. "Εγω άκούσει ότι πολλοί άθηναίοι πηγαίνανε για τήν Πρωτομαγιά στα 'Εξαρχεια. Είναι αλήθεια ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαιότατα. Νομίζεις ότι ή πλατεία των 'Εξαρχείων, όπως τήν λένε σήμερα, ήτανε πάντοτε έτσι ; Πρώτα πρώτα δέν λογαριαζότανε καν 'Αθήνα ή συνοικία των 'Εξαρχείων, αλλά προάστιο της 'Αθήνας

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Προάστιο ; Σοβαρά ; Τόσο κοντά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κοντά τήν βλέπομε σήμερα, τότε όμως ή πλατεία αυτή μέ τήν βούση της κάτω από τόν πλάτανο, ήτανε τελείως αποκενομένη από τήν 'Αθήνα, αφού ή σημερινή οδός 'Εμμανουήλ Μπενάκη, τότε λεγότανε άνόμη έως τά χίλια έννηκόνσια είκουσι : οδός Προαστίου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναι, μάλιστα, οδός Προαστίου. 'Ανόμη και σήμερα μερικοί παλαιοί τήν ξέρουνε για Προαστίου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν ήτανε φυσικό να πηγαίνουνε για Πρωτομαγιά οι άθηναίοι στην πλατεία των 'Εξαρχείων, όπου υπήρχα δυό τριά έξοχιά κέντρα και ένα μάλιστα, πολύ όνομαστό γιατί τής νύχτες μεταβαλλότανε σε καφέ σαντάν πολύ φτηνό και λαϊκό, αφού έκει έσφαζε εύρισκε κανείς τής γυναίκες του ταπί φράγνου όπως τής αποκαλούσανε κατά τό σύστημα του Περισιού : θάμμ' ντύ ταπί φράν...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά βέβαια, γιατί να μου φαίνεται παράξενο ότι πηγαίνανε για πρωτομαγιά οι άθηναίοι στα 'Εξάρχεια, αφού ξέρομε καλά ότι τόπος πρωτομαγιάτικης ένδοξμης, ήτανε πριν ένατό χρόνια και τό Κολωναίι άνόμη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά που τό λές και καλά που μου τό θυμήσες. 'Η πλατεία του Κολωναίου, είχε μια βρύση και αυτή που έτρεχε νερό διαρκώς κάτω από δυό θεώρατες λεθνες...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σπίτια δέν υπήρχαν γύρω ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κάτι χαμόσπιτα, που ήτανε κέντρα έξοχιά μάλλον ύποπτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Λέγοντας μάλλον ύποπτα, τί έννοεΐς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου, όπως και ή πλατεία 'Αγάμων πού λέγαμε κάποτε, έτσι και τό Κολωνάκι δεχότανε τόν κρυφόν έρωτα. Όποιος ήθελε νά δώση ραντεβοϋ μέ τήν Δουλτσινέα του, τής έδινε ραντεβοϋ στό Κολωνάκι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Υπήρχαν κι' έκει φυλλώματα, όπως στην πλατεία 'Αγάμων ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όχι, έκει στό Κολωνάκι, υπήρχαν τρία τέσσερα κέντρα μέ δωμάτια δι'οικογενείας... Καταλαβαίνεις λοιπόν ; Τό κρυφό έρωτικό ζευγάρι πήγαινε σ'ένα δωμάτιο μακριά από τά βέβηλα βλέμματα του κόσμου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί σ'αυτά τά ζυθοπωλεία νά ποϋμε, πήγαιναν για πρωτομαγιά οί άθηναίοι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλοί άθηναίοι, μά σιγά σιγά όταν άρχισε νά κατοικηται τό Κολωνάκι, γύρω στά 1890, έδω κι' έογδόντα χρόνια, ή πρωτομαγιά μετατοπίσθηκε πιο μακριά λιγάκι, στους 'Αμπελοκήπους, όπου υπήρχαν κι' έκει περιβόλια μέ ζυθεστιατόρια. Μιλώμε τώρα για τά 1890 κι' έχομε κι' ένα περίφημο ντοκουμέντο για αυτό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρω ποιό έννοεις και σέ διανοόπω για νά τό πω έγώ. Στα 1890 σ'ένα κέντρο πού λεγότανε : 'Ηραϊον και ήτανε άπέραντος κήπος κατάφυτος μ'ένα κτίσμα για ζυθεστιατόριο, γνωρίστηκαν παραμονή πρωτομαγιάς ή Μαίρη Βέμπερ και ό Μιχαήλ Μιμήκος. 'Η Μαίρη κι' ό Μιμήκος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάλιστα και μπράβο πού τό θυμάσαι Γιάγκο. 'Εκει έγινε ή πρώτη γνωριμία τους πού κατέληξε τόσο τραγικά στην διπλή αυτοκτονία. Όμως δεν νομίζεις ότι πρέπει νά θυμηθοϋμε και κανένα τραγουδι άν είναι δυνατόν... λουλουδένια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Λουλουδένια τραγουδι ; Ένα φραντσέζικο, τήν βιολετέρα πού τραγουδήθηκε άπ'όλον τόν κόσμο και τήν 'Αθήνα φυσικά.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) 'Η Β ι ο λ ε τ έ ρ α

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ξέρεις τί σιέπτομαι Γιάννο ; Πως αλλάζουν τά εθιμα καί οί τόποι πανηγυρισμοῦ τῆς Ἀθήνας. Φτάσαμε στ υς Αμπελοκήπους μέ τήν πάροδο τῶν χρόνων, μά σιγά σιγά ἔταν ἄρσαν καί οί Ἀμπελοκηποι νά κτίζωνται, ὁ τόπος τῆς πρωτομαγιάτικης ἐορτῆς μετετέθη στά Πατήσια, στήν περίφημη Ἀλυσσία στό τέρμα τοῦ δρόμου ἐκεῖ ποῦ στρίβει γιά τήν Νέα Φιλαδέλφεια.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Μάλιστα, στά Πατήσια ὅπου ὁ συνωστισμός ἦτανε ἀπερίγραπτος. Τά ἀμάξια πῆγαιναν μέ βῆμα σημειωτόν καί οί πεζοί, σκουντούσαν ὁ ἕνας τόν ἄλλον, ὅπως γρ'φει κάπου καί ὁ Μωραϊτίνης, ὁ ἀκησμόνητος ἀθηναιογράφος ; Γιὰ νά πῆς εἰς τά Πατήσια - τόν περίπατό σου κάνεις - καί πατεῖς με καί... πα τ ῆ σ ι α - τέλος φθάνεις !...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Χαλασμός κόσμου γινότανε κυριολεκτικά. Σ' ὄλο τό μήκος τῆς ὁδοῦ Πατησίων πλανόδιοι ἀνθοπώλες διαλαλοῦσανε : Ἐδῶ οἱ Μάηδες... Πέντε δραχμές οἱ Μάηδες...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Πέντε δραχμές αὐτά τά στεφάνια, τζάμπα ἦτανε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ἀπό πέντε δραχμές ἀρχίζανε, ὅσο ὁμως προχωροῦσε ἡ μέρα, τά λουλούδια θά μαραινόντουσαν καί οἱ Μάηδες ξεπέφτανε... Τρεῖς δραχμές οἱ Μάηδες... Δύο δραχμές... δύο κοσμάκη... Καί ἐργά πρός τό βράδυ ἄκουγες νά φωνάζουνε κουρασμένοι πιά οἱ πλανόδιοι ἀνθοπώλες : Μιά δραχμή ὁ Μάης... μιὰ δραχμή... Μιά μονάχα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Γυρίζανε κουρασμένοι, μεθυσμένοι, παραβοτσакισμένοι οἱ πανηγυρισταί τῆς Πρωτομαγιάς, μά πάντα εὐθυμοί καί κεφετοί καί πάντα τραγουδοῦσανε κανένα εὐθυμο τραγοῦδι τῆς ἐποχῆς ποῦ θ' ἀφήσωμε τήν φίλη μας τήν Κλειώ νά τό διαλέξη...
- ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)** Τ ρ α γ ο ῦ δ ι εὐθυμο.

